

fig. 1 Reconstructie van een Neolithisch weefwerk, ~ 3000-2000 v Chr, door onbekende maker, locatie onbekend

fig. 2 Sungazing, 2023, door Team Thursday, Milaan, Italië

fig. 3 vroeg voorbeeld van een spijkerschrift kleischrijftablet, 3100-3000 v Chr, Irak

fig. 4 Was it a cat I saw?, 2022 door Team Thursday (fragment) Rotterdam, Netherlands

fig. 5 Bedoeïententen in Marokko: een van de oudste soorten onderdak van textiel

fig. 6 Hanging, 1926-1967 (close up) door Anni Albers, Bauhaus, Duitsland

fig. 7 All-T'oaqapu Tuniek, 1450-1540, door een onbekende Inca maker, (fragment), Inca-rijk (Ecuador -> Chili)

fig. 8 Interieur voor Kunstinstituut Melly, 2023, door Team Thursday, Atelier Tomas Dirrix en Koen Taselaar, Rotterdam, Nederland

fig. 9 Seoul City Sampling, 2017 door Team Thursday, Seoul, Zuid Korea

fig. 10 Does a Face Have a Chronology?, 2021, door Team Thursday, Rotterdam, Nederland (spread)

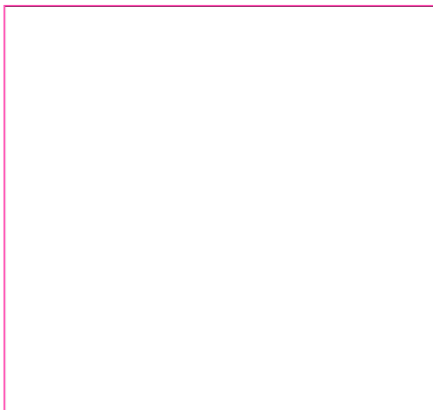

fig. 11 Vliegtuigfoto van Duitse velden. Foto door auteur

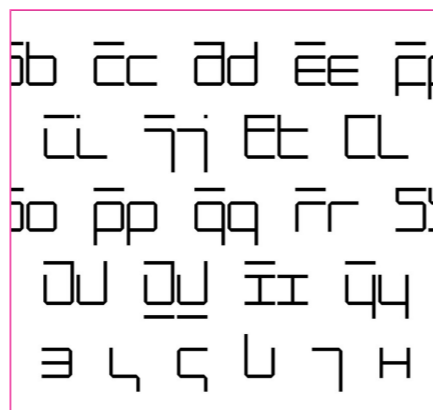

fig. 12 Specimen voor New Alphabet, 1967, door Wim Crowwel, Nederland

NL

TEAM THURSDAY

Welkom bij de tentoonstelling van Team Thursday, die plaatsvindt van 9 sep t/m 14 okt bij Block C en ARTisBOOK. Team Thursday, bestaande uit Loes van Esch, Simone Trum en sinds kort Saskia van der Meer, is een grafisch ontwerp bureau gevestigd in Rotterdam. In de tentoonstelling worden verschillende recente typografische, materiële en visuele experimenten getoond naast autonoom en klantgerichte projecten uit ongeveer tien jaar werk. Deze aanpak weerspiegelt hun procesgedreven insteek, waarin ze allerlei soorten materiaal ontwikkelen. Visuele identiteiten, gordijnen, boeken, prints en ruimtelijke objecten vormen samen een doorlopend experimenteel visueel onderzoek dat zich bezighoudt met patronen, materiaal en de performativiteit van objecten.

Eerder ontwierp TT de publicatie *Rollable Ramblings*, een veelgeprezen monografie met wandtapijten van Koen Taselaar. In dit proces leerde Block C (initiatiefnemer van de publicatie) TT kennen in hun brede interesse, open houding, gedurfde innovatie en speels experiment.

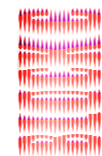
In deze brochure vind je een kort essay van Michiel Teeuw over enkele thema's in de tentoonstelling en het algemene creatieve proces van TT. Via historische schetsen, persoonlijke associaties en theoretische omzwervingen hoopt het essay aan te zetten om anders naar het materiaal in de tentoonstelling te kijken.

Block C & ARTisBOOK
Westerhavenstraat 14 en 14a
www.blockc.nl
www.artisbook.nl

Michiel Teeuw
Minerva Riso
Narkiss Asaf Variable
by Zvi Narkiss

text & design
printing
font

van Bijlevelstichting

ARTisBOOK

Plooibare wanden en rigide pagina's

Als je de ruimte binnenkomt, word je geconfronteerd met een doolhof van gordijnen. Ondanks dat ze buigzaam zijn, nemen de gedrukte en geweven stoffen de rol aan van *een tegenhanger van solide muren, (...) die een intenser gevoel van luchtigheid in de ruimte brengen*.^[1] Voor mij riep dit herinneringen op aan mijn zomer, waar ik mijn stenen huis inruilde voor een draagbare stoffen woning. Als ik op een camping aankwam, rolde ik het uit, zette het metalen frame op en drapeerde het over de buitenste laag, waarmee ik een tent in elkaar zette. Zoals kunstenaar Bart Lunenberg ooit in een interview vertelde, waren alle huizen vroeger zo, omdat textiel het eerste type gebouw was:

De eerste muren in de prehistorie en hutten over de hele wereld waren ook vaak textiel, waren geweven plantenmaterialen of (...) dierlijke materialen, uitgedrapeerd over houten constructies. En eigenlijk is het bouwen met textiel een soort prototype voor later bouwen met stenen.^[2]

Met andere woorden, de door de mens gemaakte muur begon in textiele, buigzame vorm, en transformeerde in sommige regio's in meer solide en rigide bouwvormen.^[3] In het gebouw van ARTisBOOK / Blok C, komen we voorbeelden tegen van deze rigide vormen, zoals de zichtbare typisch Groningse baksteenstructuur, zij het wit geschilderd. Hier is de muur hard en stevig. Op de bovenste verdieping is een behang opgebouwd uit verschillende losse, dunne vellen, die nu één zijn geworden met de muur en zijn rigiditeit (terwijl de onderliggende baksteenstructuur nog steeds zichtbaar is). Dit fenomeen doet me denken aan een prototype voor boeken en drukwerk: De Mesopotamische spijkerschrift kleitabletten, een soort draagbare opvolger van rots-tekeningen.^[4] Dit formaat ontwikkelde zich tot papyrus, waarbij het schrift overging in rolformaten en uiteindelijk in gebonden boeken,^[5] een medium dat zeer bekend is bij TT. Maar in de tentoonstelling kunnen sommige vellen papier niet omgedraaid en gevouwen worden; ze zijn stijf als bakstenen; net zoals sommige muren kunnen zwaaien door de wind.

^[1]	Deze citaten komen uit Anni Albers essay <i>The Pliable Plane: Textiles in Architecture</i> , Perspecta The Yale Architectural Journal 4, 1957. Vert. door auteur.
^[2]	Bart Lunenberg, in Kunst is Lang #231, Mister Motley, 2022, op 19:20. Lunenberg lijkt hier sterk te putten uit <i>The Pliable Plane</i> .
^[3]	Deze transformatie is, ondanks dat ze soms als zodanig wordt afgeschilderd, universeel noch evolutionair. Verschillende culturen gebruiken nog steeds textiele behuizing vanwege het nomadische karakter of het gemak in het klimaat.
^[4]	Zoals Michiel Huijben vermeldt in zijn essay in TT's publicatie <i>Does a Face Have a Chronology?</i> , was de Mesopotamische samenleving er een waar precies de overgang van nomadisch naar sedentair leven werd bevorderd.
^[5]	Het nieuwe medium van de e-reader digitaliseert deze boekvorm terwijl het in zijn harde rechthoekige vorm sterk doet denken aan de spijkerschrift tabletten. De virtuele pagina's kunnen alleen worden omgeslagen door te tikken of te vege n op het e-ink scherm, waardoor het een technologisch equivalent wordt van zijn prototypische vorm.

Spreken in ge-gorgelde talen

Ik zou uren naar de typografieën van TT kunnen kijken. Sterker nog: ik heb dat vaak gedaan, in een poging grip te krijgen op de lagen, letters en het onderliggende systeem. Ik vind het een bijzonder lonende uitdaging om voortdurend vertrouwd te raken met de eigenzinnige manier van schrijven. Elk typografisch werk van TT volgt een duidelijk modulair systeem, waardoor schijnbaar abstracte composities ontstaan met vakkundig verborgen typografieën. Met elke werkcyclus worden deze typografieën uitgebreider, cryptischer en obscuurder. Zo verbergt het wandtapijt *Was it a cat I saw?* zijn palyndromische titel in de ingewikkelde typografie, bijna als een puzzel of een labyrint. Was het een W die ik daar zag? Zou dit een H kunnen zijn? Dit deel lijkt cirkelvormig... Keer op keer nodigen TT's geabstraheerde en innovatieve lettervormen me uit om mijn begrip van deze lettervormen te herevalueren. Met andere woorden, ik moet ruimdenkend worden: Ik moet onbevooroordeeld lezen om de letters te begrijpen. In een tijdperk van hypercommunicatie en glad, afgerond Silicon Valley ontwerp^[1] is het verfrissend om manieren van communicatie te zien die niet direct duidelijk of leesbaar in het volle zicht zijn. Ik vind het hier heerlijk om te graven.

Op de verschillende gordijnen zijn teksten uit *Wordy Rappinghood* van Tom Tom Club gedrukt en geweven.^[2] Op een gegeven moment komt de volgende tekst langs:

*Words can make you pay and pay
Four-letter words I cannot say
Panty, toilet, dirty devil
Words are trouble, words are subtle*^[3]

Bij de derde regel wordt het zangspoor plotseling verborgen door een digitaal effect, waardoor de tekst bijna onverstaanbaar wordt. Voor mij voelt het lezen van de letters op de verschillende gordijnen vergelijkbaar: alsof een verlegen buitenaardse kat onze taal probeert te spreken, maar alleen maar gorgelende zinnen produceert. De taal is aanwezig, maar verzet zich tegen het lezen (of decoderen, hoe je het ook noemt). Ti esrever dna ti pilf nwod gnaht ym tup i.^[4] Het lezen van de verschillende gordijnen is een langzaam maar lonend proces: alleen door herhaaldelijk en aandachtig te lezen, onthullen de boodschappen zich aan de geduldige lezer.

^[1]	Voorbeelden van deze esthetiek zijn infantiliserende kleurenschema's, Alegria illustraties en overdreven vriendelijke lettertypes (zie Google, AirBNB, LinkedIn en onlangs de corporate rebrand van Mondriaan Fonds).
^[2]	De gordijnenserie begon als een cadeau van TT-lid Simone voor haar nieuwe huis. Ze woont samen met kunstenaar Koen Taselaar, die dol is op deze tekst en haar met het nummer in aanraking bracht.
^[3] ^[4]	Tom Tom Club, <i>Wordy Rappinghood</i> , 1981, Warner Missy Elliott, <i>Work It</i> , 2002, Warner

Vormen met grote regelmaat

Maar hoe zit het met de grafische constructie van deze letters zelf? De letters zijn opgebouwd volgens een raster, een integraal hulpmiddel in veel westerse ontwerp-processen. Maar in tegenstelling tot modernistische raster-volgelingen zoals Wim Crowwel, wordt het raster niet zo strikt gevolgd - en komt daar soms een vrije stroom doorheen. Ik moet hier denken aan Anni Albers beschrijving van het uitzicht vanuit een vliegtuig:

Wat we zien is een vrije stroom van vormen die hier en daar wordt doorsneden door rechte lijnen, rechthoeken, cirkels en gelijkmatig getrokken krommen - dat wil zeggen, door vormen met een grote regelmaat. Hier hebben we dan natuurlijke en door de mens gemaakte vormen in tegenstelling tot elkaar.^[1]

Zo stromen rivieren vrijer dan door mensen gemaakte kanalen. Een soortgelijk onderscheid tussen een *vrije stroom van vormen* en de *vormen van grote regelmaat* is te vinden in theorieën over textiel. Weven, zo betoogt Anni Albers, vindt plaats op een sterk raster: *een rigide set parallelle draden onder spanning, en een beweeglijke die er loodrecht doorheen loopt*,^[2] waar *de manier van kruizen [intersecting] bepalend is voor de verschillende weefsels*.^[3] Op gelijke wijze stellen de filosofen Deleuze & Guattari dat het weefsel *oneindig kan zijn in de lengte, maar niet in de breedte, die wordt bepaald door het kader van de schering*.^[4] In hun definitie contrasteren ze de geweven stof met vilten stof, die in plaats daarvan *geen scheiding van draden impliceert, (...) alleen een verstrengeling van vezels (...) [en] oneindig [is], open en onbeperkt in elke richting*.^[5]

Maar hoe kan dit onderscheid ons helpen om de letterontwerpen van TT te begrijpen? Een hint hiervoor ligt in de belangrijke opmerking van Deleuze & Guattari dat de gerasterde en grenzeloze ruimte niet zo dichotoom zijn als ze op het eerste gezicht lijken. In feite transformeren ze voortdurend in elkaar. Het is precies deze transformatie en botsing die zichtbaar is in de verschillende ontwerpen van TT. Binnen de gerasterde ruimte botsen vormen, heffen ze elkaar op en kruisen ze elkaar op ingewikkelde wijzen. Regelmaat en vrije stroom duwen tegen elkaar aan, doen elkaar kantelen en bijten in elkaar als zuur. Vooral in de geweven gordijnen zie je een aanpassing aan het raster, zonder volledig aan diezelfde structuur te gehoorzamen.

^[1]	Anni Albers, <i>On Weaving - new expanded edition</i> , 2017, Princeton University Press, p. 70. vrij vertaald door auteur.
^[2] ^[3] ^[4]	ibid, p. 1 ibid, p. 4
^[5]	Gilles Deleuze & Felix Guattari, <i>A Thousand Plateaus - Capitalism and Schizophrenia</i> , 1980, University of Minnesota Press Minneapolis, p. 507-508. Vert. door auteur. ibid, p. 508

In en buiten het huis

In eerdere projecten, zoals hun boek *Does A Face Have A Chronology?*, richtte TT hun blik op de gevels van gebouwen: bakstenen, deuren, ramen en andere elementen die van buitenaf zichtbaar zijn. In een begeleidend essay bij hun nieuwste publicatie deelt Michiel Huijben:

Ik passeer deur na gesloten deur, gordijn na dichtgetrokken gordijn. Zoveel van deze stad zal altijd onzichtbaar voor me blijven. (...) Als we het over ‘de stad’ hebben, accepteren we het feit dat het binnenste van de meeste gebouwen voor ons verborgen blijft, waardoor ze worden gereduceerd tot omhulsels: allemaal oppervlakken. Nadat ik hier zoveel jaren heb gewoond, ben ik intiem met veel van deze oppervlakken, maar wat er achter ligt - wat ze omsluiten - is voor mij nog steeds een abstractie.^[1]

In recente projecten heeft TT hun aandacht echter verlegd naar wat er precies achter die oppervlakken ligt. Of het nu gaat om het interieur dat ze ontwierpen voor Kunstinstituut Melly met Atelier Tomas Dirrix en Koen Taselaar, of om een behang dat werd tentoongesteld in Parco Gallery Milaan: de blik is naar binnen gericht. Naast deze projecten in opdracht begon het team ook projecten voor hun eigen huis te maken, zoals de gordijnen. Waar eerdere projecten zich bezighielden met het “gezicht” van een gebouw, wordt nu het interieur onthuld. Maar wat zit er in het gebouw? Is het een geest, een ziel? Of zelfs organen? Een aandachtige luisteraar kan de soundscape horen die is opgenomen door TT-lid Saskia van der Meer, voornamelijk bestaande uit de verschillende waterleidingen van/rond de TT-studio, die stromen en doorspelen. Boven staat een bak voor een onzichtbare kat en kleding voor onzichtbare mensen. Misschien zijn dit de mensen die hier ooit gewoond hebben; misschien is de kom voor Makreel, een oude kattenvriend die Simone altijd vergezelde naar de studio? Van wie zijn die boeken? Deze markeringen bieden zachte suggesties tot een huiselijke omgeving. Is dit een galerieruimte of een huis? Wie woont hier? Welke rol spelen deze vele, vele gordijnen? Wie geeft de kat te eten? Net als de eerder genoemde balletachtige meubelstukken voor Melly zijn de interieurelementen theateraal geworden. Ze suggereren niet alleen beweging en richting, maar ook verhaal en situatie. Terwijl alle elementen in de tentoonstelling inzicht geven in het creatieve proces van TT, beginnen ze ook langzaam te functioneren als verhalende elementen, die een bijna vertrouwde wereld vormen om in rond te dwalen - of onze bekende wereld vervreemden tot een nieuwgevonden waardering.

^[1]	Michiel Huijben, <i>To Better Understand Cities</i> , in Team Thursday, <i>Does a Face Have a Chronology?</i> , 2021. Vert. door auteur.
----------------	--